

আকুল পথিক



লিখক

শ্রীমহদানন্দ দেব গোস্বামী

এলৈঙি সত্ৰ, গহপুৰ, দৰং।

বাসস্থান :—

১৫৩৩এ, আপাব সাকুঁলাৰ বোড

কলিকতা—৬

মূল্য ১০ পনা

শ্ৰীমহদানন্দ দেৱ গোস্বামীৰ দ্বাৰা লিখিত

বেগৰ সূৰ ☉

(কবিতা পুথি)

পুথিখনিত গোস্বামীয়ে নিবেদন কৰিছে—

‘আবেগৰ সূৰ’ মোৰ নহয় চকুলো ভৰা

যদিও লিখনি এৰি টোকোচকুলোৰ—

পৰাগত বেদনাৰ নিঠুৰ আঘাট লাগি

যদিওবা বাজি উঠে আবেগৰ সূৰ ॥

সংসাৰ সাগৰ মাজে জীৱন তৰণী বাই

নিতে নিতে গই থাকো মৰণ পথত

জাৱনৰ জীয়া তেজে মৰণক জয় কৰি

আবেগৰ সূৰ তোলে বিশ্বৰ মাজত ॥

সংসাৰ সাগৰ মাজে জীৱনৰ নাও বাই

যেনি ষাওঁ তেনি পাওঁ সূখে দুখে পূৰ—

তাকেই সাবটি লই অকাতৰে ভাৰ বই

সূখে দুখে বাজি উঠে আবেগৰ সূৰ ॥

ঃ পোহাৰ ঠাই ঃ

১। অসম সতানন্দ আশ্ৰম, পোঃ এলেঙিসত্ৰ, গহপুৰ (দৰ

২। শ্ৰীমহদানন্দ দেৱ গোস্বামী

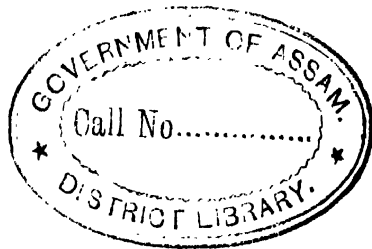
১৫৩৩এ, আপাৰ চাৰকুলাৰ ৰোড, কলিকতা ।

আকুল পথিক

লিখক

শ্রীমহদানন্দ দেৱ গোস্বামী

এলেঙি সত্ৰ, গহপুৰ, দৰং।



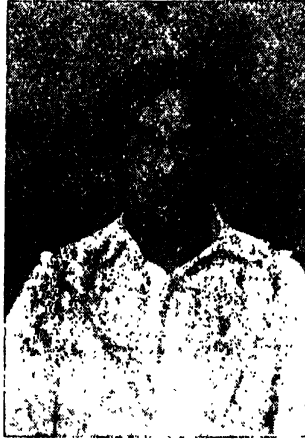
বাসস্থান :—

১৫৩৩এ, আপাব সাকুলাব বোড

কলিকতা—৬

মূল্য ১০ মনা

উৎসৰ্গা



কলিকতা পিণ্ডৰ হোমিও মেডিকেল কলেজৰ অধ্যক্ষ
ডাঃ জে, চক্ৰবৰ্তী এম, বি, এম, ডি, এইচ্ এচ্ (আমেৰিকা)
দেৱৰ কবকমলত —

হে মহাত্মন !

আপোনাৰ দয়া আৰু সৎ উপদেশৰ যোগেই মই কলিকতা
মহানগৰীত থাকি জীৱনৰ উন্নতি পথত আগুৱাবলৈ সুবিধা লাভ কৰিছো ।
গতিকে আপোনাৰ এই স্নেহৰ কথা কে স্মৰণ কৰিয়েই এই ক্ষুদ্ৰ
পুথিখনি আপোনাৰেই পবিত্ৰ কবকমলত উৎসৰ্গা কৰিলো ।

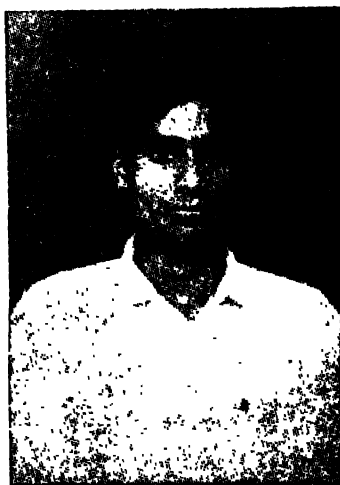
শ্ৰীমহাদানন্দ দেৱ গোস্বামী

কলিকতা

১৯৫১ চন ।

নিবেদন

ব্যাকুল প্রাণব “আকুল-পথিক”
নিবাশ হিয়াব মোব ।
সপোন নহয় পবিত্র প্রেমব
বাজিছে বিননি স্তব ॥



শ্রীমহদানন্দ দেব গোস্বামী

কলিকতা

চন ১৯৫১

—আগকথা—

শ্ৰীমান্ মহদানন্দ দেৱ গোস্বামীৰ আকুল পথিকৰ যোগেই তেওঁৰ ভক্তি প্ৰেমৰ ভাৱটি নিজৰি জৰি প্ৰকাশিত হৈ ফুটি ওলাইছে। আশা কৰো তেওঁৰ এনে গভীৰ ভক্তি প্ৰেমৰ ভাববাশি স্থখী-দুখী দীন-হীন সকলোৰে হিয়াত প্ৰতিধ্বনিত হৈ উঠে এয়ে কামনা।

তেওঁৰ সবল ভাৱ, সৎ আচাৰ ব্যৱহাৰ আৰু সৎ চৰিত্ৰ দেখি সছাকৈয়ে মুগ্ধ হৈছোঁহঁক। তেওঁৰ ভবিষ্যৎ জীৱন সাহিত্যৰ সাধনাই সফল কৰাত শ্ৰীভগবানে শক্তি যোগাওক।

শ্ৰীআশুতোষ ভট্টাচাৰ্য্য, এম. এ, (কলিঃ)

সহকাৰী সম্পাদক পশ্চিমবঙ্গ সুধীসঙ্ঘ, কলিকতা।

১৯৫১ চন।

শ্ৰীমান্ মহদানন্দ দেৱ গোস্বামীৰ চৰিত্ৰৰ সবলতা ও উদাৰতা আমাৰ ওছৰত সুবিদিত। তেওঁৰ লিখিত পুগি কিখনি পঢ়ি যথেষ্ট আনন্দ লাভ কৰিছোঁ। সময়োপযোগী বহুনাৰলীৰ দ্বাৰা তেওঁ দেশৰ সমাজ আৰু সাহিত্যৰ শ্ৰীবৃদ্ধি কৰক এয়ে আন্তৰিক কামনা।

ডাঃ তাৰাপদ বায়চৌধুৰী, এইচ্, এম ডি (বেজিঃ)

কলিকতা, ১৯৫১ চন।

*Library books will give you joy for long
if handled carefully with clean hands*

আকুল পাণ্ডিক

— * —

প্রথম আবেগ

দ্বাপৰ কালৰ সেই কলিয়া কৃষ্ণৰ বেণু
আজিওতো বাজি আছে বলিয়া সূৰবে
প্ৰেমৰ বাতৰি আনি প্ৰকাশিছে মানবক
বিবাজিছে অস্তবৰ প্ৰতি শিবে শিবে ॥
মানুহৰ প্ৰতি হিয়া আজিও যে বিয়াকুল
গোকুলত বজা সেই বলিয়া সূৰত
প্ৰেমৰেই প্ৰতিদান আজিও যাজিছে সদা
ধৰাক বলিয়া কৰি প্ৰেমৰ ঢলত ॥
সেই একে ধৰাতেই ময়োতো কৰিছো বাস
মোৰো প্ৰাণ নাছে সেই বলিয়া সূৰত
ময়ো আজি দিব খোজো, প্ৰেমৰেই প্ৰতিদান
প্ৰেমৰ কঁপনি উঠি হৃদি মণ্ডিত ॥
মোৰোতো পৰাণে যাছে হৃদয়ৰ ভাল পোৱা
পবিত্ৰ প্ৰেমেৰে আজি ব্যাকুলিত হৈ
ময়োতো পুজিব খোজো হৃদয়ৰ মণ্ডিত
দ্বাপৰৰ বেণু সূৰে বিমোহিত হৈ ॥
বিশ্বৰ বুকুত সদা জ্ঞানী মানী স্ত্ৰী ছুখী
সকলোৱে স্নান কৰে প্ৰেমৰ জলত
এই প্ৰেম জলতেই স্নান কৰি লাভ কৰে
একোখনি স্বৰ্গপুৰ বিশ্বৰ মাজত ॥

পৰম পুৰুষ ভগবন্ত

নাহি পূৰ্বাপৰ আদি অন্ত,

তুমিসে চৈতন্ত সমস্ত ভব ভাবস্তা ॥”

হে সৰ্বমঙ্গলময় পৰমপিতা সৰ্বজনৰ পৰমাত্মা উপাশ্রয় পৰম দেৱতা ! তোমাৰ কৃপাদৃষ্টিতেই সকলোৰে যেন সুখশান্তিৰে জীৱন অতিবাহিত কৰিব পাৰে ; সকলোৰেই যেন সকলোৰে উন্নতি আৰু হিতসাধনৰ যত্নত থাকে ; হিংসা বৈৰতা ভাৱ দূৰ কৰি কোনেও যেন কাৰো অহিত নিচিন্তে, হিংসা খিয়াল আৰু আনৰ অহিত চিন্তা কৰা লোক সকলৰ অন্তৰত যেন স্নমতি স্নবুদ্ভি দিয়ে ; সকলোৰেই যেন তোমাৰ গুণ প্ৰেমভক্তি গ্ৰহণ ও প্ৰদান কৰিবলৈ মতি দিয়ে। সকলোৰেই মাতৃভূমিক স্বৰ্গতো অধিক বুলি জানিবলৈ, জন্মভূমিৰ হকে বন্দুকৰ নিষ্ঠুৰ গুলিকো আশীৰ্বাদৰ নিৰ্মালী স্বৰূপে বুকুপাতি লবলৈ, বেংনেটৰ দাৰুণ আঘাটো দেহতাৰ চৰণ স্পৰ্শ কৰা যেন ভাবিবলৈ, আৰু কলিজাৰ বঙাতেজ বাকি বলিশাল বোলাবৰ সময়তো প্ৰাণ দীপ্ত হৈ উঠিবলৈ যেন মতি দিয়ে ; এয়ে তোমাৰ পূজাত মোৰ অন্তৰবো অন্তৰৰ কাতৰ গোহাৰি।

“কতনো অমোঘ

অপৰাধ হৰি

কৰিয়া আছে প্ৰচুব।

বুদ্ধিত থাকিয়া

নেদেহা স্নবুদ্ধি

কৃপাৰ হয় ঠাকুৰ ॥

ষিহেতু তোমাৰ

চৰণ পঙ্কজে

নভজিলো নাৰায়ণ।

সিহেতু অনাদি

অবিদ্যা আমাৰ

কৰিল জ্ঞান উচ্ছন্ন ॥

তুমি নিজ পিতৃ

শুক ইষ্ট দেৱ

নভজো তোমাৰ পাৰে।

“বিহু বিহু কৰে, বিহুতি চৰায়ে,
 আমাৰ বিহুকাপোৰ নাই ;—
সমনীয়াই সূধিলে কমেকিয়ে বুলি
 সূতা কাপোৰ পাবলৈ নাই।

* * *

বিহুৰে বিৰিণা, পাতে সমনীয়া,
 বিহুৰে বিৰিণা পাত—
বিহু থাকে মানে, বিহুকে বিনাম ঐ
 বিহুগ’লে বিনামনো কাক— ॥”

মনতে শোক কৰিছো, বেজাৰ কৰিছো। এই মহান উৎসৱৰ পবিত্ৰ দিনত যদি মই ঘৰত পিতৃমাতৃৰ কাষত থাকিলো হেতেন তেন্তে কি কৰিলো হেতেন। পূৱাতেই গা পা ধুই নববস্ত্ৰ পৰিধান কৰি জয়জয়তে সৰ্ব্বমঙ্গলময় পবম পিতা পৰমেশ্বৰৰ নামলৈ, পিতৃমাতৃক তাৰ পাচত মোৰ অগ্ৰজ সকলৰ শ্ৰীচৰণত পৰি একোটি ভক্তিপূৰ্ণ সেৱা জনালো হেতেন।

মহা আনন্দৰে পিতৃমাতৃ, অগ্ৰজ অনুজ, বংশ পৰিয়াল, মিটিৰ কুটুম, আৰু ভকত বৈষ্ণৱ সকলক দেখাশুনা কৰি সান্দহ, চিৰা পিঠা, আঠৈ মুড়ি, আৰু কোমল চাউল দৈ গাখীৰৰ জলপান খালোহেতেন। গাৱত গোৱা হাঁচৰিৰ সূৰলা সূৰ আৰু নাচোনৰ চেৰেচেৰে মোৰো প্ৰেমভৰা প্ৰাণটি উটি গ’ল হেতেন এক অবৰ্ণনীয় আনন্দৰ বিশাল সমুদ্ৰত। স্মৃত বৈষ্ণৱ সকলক চাহ জলপান গুৱা আদিৰে সন্তোষিত কৰি এঘাৰি ভক্তিপূৰ্ণ মাত কথাবে যথাসাধ্য শ্ৰদ্ধাভক্তি জনালোহেতেন। কিমানযে ৰখনিৰ নোৱাৰা আনন্দলাভ কৰিলোহেতেন, কিমান যে স্নখী হলোহেতেন। কিন্তু আজি মোৰ দেহা দুখ শোকে জৰ্জৰিত, প্ৰাণ ব্যাকুল, মন অস্থিৰ। বেজাৰৰ দাকণ আঘাটে মোৰ হিয়া চিৰাচিৰ টেক ফালিছে, আনন্দৰ হিয়া ফুলনিক বিবাদ অগ্নিয়ে দেই পুৰি চাই

কৰি নিছে। মই আজি কব নোয়াবা হৈ পৰিছো দিননে বাতি,
দিঠকনে সপোন। ছুধাৰি চকুলো অপ্রয়াসেই বৈ গৈছে। একো
একোবাৰ মই চিঞৰি উঠিছো “মা”—“মা”—অ’মা—

নিবাশাত আশা তুমি আকুলত কুল

শোকত সাস্তনা তুমি তুমি ভাঙ্গা ভুল ॥

হঠাতেই আকৌ মনত পৰিছে মোৰ পিতৃমাতৃতো কলিকতাত নাই ;
আছে পুণ্যভূমি অসমৰ তীৰ্থস্থান সদৃশ এটি সৰু পজাত। বহুত দূৰত
আছে। তেন্তে ইয়াত কোন আছে মোৰ ? কোনো নাই ? ওঁহো
সকলো আছে। মোৰ চাৰিওফালে আছে দেশবাসী পিতৃমাতৃতুল্য
পিতামাতাসকল, সোদৰপ্ৰতিম ভাইভনী সকল, ছাত্ৰ বন্ধুসকল। তথাপিও
যেন আকৌ মনতে প্ৰশ্ন হয়, বহুত দূৰত থকা পিতৃমাতৃৰ পৰিবৰ্ত্তে কোন
আছে মোৰ কাষত ? খন্তেকৰ পাছতে অন্তৰৰ অজ্ঞান আন্ধাৰৰ পথ
অতিক্ৰম কৰি হঠাৎ বিবেক দূতে মনোবাজাত চিঞৰি চিঞৰি সমিধান
দিবলৈ ধৰিলে—ভগবান,—ভগবান—ভগবান আছে। ভগবান ! হে প্ৰভু !
তুমিয়েইটো মোৰ পিতৃমাতৃৰূপে নিৰ্বাচনৰ শৰীৰ সাক্ষাৰ হৈ মোক এট
পৃথিবীত প্ৰজন কৰিলা। তেন্তে হে পৰম পিতা তোমাৰ চৰণতেই শত
সহস্ৰ সেরা জনাইছো।

‘কিমতে ভকতি কৰিবো তোমাত হৰি এ,

মই মুচুমতি নাজানো তাৰ উপাই বাম বাম।

মহা বলবন্ত দুৰ্কাঁসনা ঘোৰ হৰি এ,

অজ্ঞান আন্ধাৰে পৰিয়া পাৰ নাপাওঁ বাম বাম ॥

তোমাৰ মায়ায়ে মনমুহি আছে হৰি এ,

আমাৰ মনক তেজিয়া দূৰ নযায়ো বাম বাম ॥

অভয় চৰণে শৰণ পশিলো হৰি এ,—

ভূবা গুণ নাম ভকতি প্ৰদীপ চাওঁ বাম বাম ॥”

আকৌ হঠাৎ মনত পৰে মোৰ কি হ'ল, কিয় মই আজি ইমান উন্মাদিত, কিয় মোৰ প্ৰাণ ইমান অধীৰ? মোৰ সকলো আছে; পিতৃ আছে, মাতৃ আছে, বাই আছে, ভনী আছে, ককাই আছে, ভাই আছে, বন্ধু আছে, সকলো আছে।

তথাপিও যেন বৰ্ত্তমান মোৰ ওছৰত কোনো নাই; মোৰ যেন হিয়া উদং, চাৰিওফালে শূন্যময়। কাতৰ হৈ আকৌ গাবলৈ ধৰিলো—

“যিটো জনে কৃষ্ণকথা বিচাৰে সময়ে মনে
 ধৈৰ্য্যধৰি ক্ষণেক থাকয়
 যত তীৰ্থ স্নান দান দেৱ পিতৃ যজ্ঞদান
 যোগাধিৰো নলক পাৰয় ॥
 যাৰ পুত্ৰ সবে ঐত হৰিত শৰণ লৈয়া
 হৰিশুণ গাৱে শুদ্ধ ভাৱে
 দধি হৃদ্ধ ঘৃত মধু নদীৰ জলক পিয়া
 পিতৃগণ তৃপিতিক পাৰে ॥”

ক্ষন্তেকলৈ নিববে থাকি পিতৃমাতৃক মোৰ হৃদি আসনত স্থাপন কৰি তেখেত সকলৰ অভয় পাদপদ্মত সেৱাটি যাচি কাকূতি কৰিবলৈ ধৰিলো। হে পৰম দেৱতা পিতৃদেৱ আৰু পৰমা দেৱী মাতৃদেৱী! আজি নব বৰষৰ বঙালী বিহুৰ পবিত্ৰ দিনত আপোনা সকলৰ শ্ৰীচৰণত পৰি প্ৰত্যক্ষভাৱে সেৱা স্নানৰ ভাগ্য নোহোৱাত মোৰ এই অন্তৰৰ হৃদি আসনতে আপোনা সকলক স্থাপন কৰি শত সহস্ৰ সেৱা জনাইছো। যাৰ কুপাদৃষ্টিত এই ব্ৰহ্মাৰো বাঞ্ছিত পুণ্যভূমি ভাৰতত জন্মগ্ৰহণ কৰিবলৈ স্তুবিধা লাভ কৰিলো, যাৰ চৰণ পূজা কৰিলে সৰ্বমঙ্গলময় পৰমপিতা পৰমেশ্বৰৰ চৰণ চিন্তা কৰা নিশ্ৰয়োজন, যাৰ কাষত থাকিলে জীৱনৰ শত ধুমুহাৰ মাত্তো প্ৰাণ আনন্দত নাচি উঠে, যাৰ কাষত থাকিলে জীৱনৰ শতভূমিকম্পয়ো হৃদয় কঁপাব নোৱাৰে; যাৰ কাষত থাকিলে

মৰ আঁউসীৰ ঘোৰ অন্ধকাৰৰ বিনিময়ে শৰতৰ পূৰ্ণিমা ৰাতি যেন লাগে, যাৰ পান্দোদকে জন্মে জন্মান্তৰে পাপৰ পৰা পৰিত্ৰাণ কৰে—সেই অতুলনীয় পৰম পিতৃদেৱতা আৰু পৰমা মাতৃদেবীৰ খ্ৰীশ্ৰীচৰণত সহস্ৰ সেৱা জনাইছো। পিতৃদেৱ আৰু মাতৃদেবী! অধম নিচেই অজ্ঞ, অযোগ্য। পুত্ৰ হৈ পিতৃমাতৃক সেৱা ভক্তি জনাব লাগে কেনেকৈ তাক সমূলি নাজানো। কাজেই আপোনা সকলক যিখিনি সেৱা ভক্তি জনাব লাগে সেইভাবে জনাই সন্তোষ দিব পৰাটো বামন হৈ চন্দ্ৰ ধুকি পাবলৈ বাঞ্ছা কৰাৰ সদৃশ। ইয়। কিহেৰে পূজিম—কেনেকৈ সন্তোষিত কৰিম—!

নাই মোৰ ধূপ ধূনা নাই পূজা মন্ত্ৰ।

স্বৰস্বৰ তাল মান নাই, বাণযন্ত্ৰ ॥

অ'হেমাথো দোটোপাল চকুলো উঠলি,

সেয়ে মোৰ ধূপ ধূনা ভক্তি পুষ্পাঞ্জলি।

লগৰ লগৰীয়া বন্ধু সকলে হয়তো নানান্ স্বৰলা স্বৰৰ পূজা মন্ত্ৰেৰে স্বগন্ধি কুসুমসহ তেওঁলোকৰ নিজ নিজ পিতৃমাতৃৰ চৰণ পূজা কৰিব লাগিছে। কিন্তু মই যে নিচেই অধম সন্তান। তথাপিও প্ৰাণত এক অনিৰ্কৰ্ণচনীয় ভকতিৰ ভাৱৰাশিৰ প্ৰবল ধুমুহাত আজি এই নববৰষৰ বঙালী বিহুৰ দিনা আপোনা সকলক মোৰ হৃদয়ৰ পবিত্ৰ মণ্ডিৰত স্থাপন কৰিবলৈ একুকি স্বগন্ধি কুসুম আৰু এটি ঘিউ চাকিসহ অন্তৰতেই অন্তৰবে সেৱা জনাইছো।

কাঃ'ৰ কৰ্ণেৰে আজি অধমে মাতিছো।

মুগল চৰণে পৰি সেৱাটি যাছিছো ॥

“মই দুৰাচাৰ কেবলে তোমাৰ প্ৰভু ভগৱন্ত অনন্ত ঈশ্বৰ

অপৰাধি নাৰায়ণ।

প্ৰপন্ন জন তাৰণ।

ক্ষমিয়োক হৰি লৈয়ো দাস কৰি তুমি প্ৰিয়তম পৰম দেৱতা

পশিলো হেৰা শৰণ ॥

জানিয়া লৈলো শৰণ ॥”

চতুৰ্থ আবেগ

যিঠাইত মানুহে জনমলৈ সংসাৰ সাগৰত সাতুৰি ফুৰিছে ; যি ঠাইত জনমলৈ মৰততে একোখান ক্ষুদ্ৰ স্বৰ্গ স্থাপন কৰি স্বৰগৰ অমিয়া মাধুৰী পান কৰিছে ; যি ঠাইত ভীৱনৰ প্ৰতিমূৰ্ত্ততেই এক অবৰ্ণনীয় আনন্দৰ সুৰ বাজিব লাগিছে ; যি ঠাইত প্ৰতিজন মানবেই জীৱনৰ জয়যাত্ৰা ঘোষণা কৰিছে ; যি ঠাইত পিতৃমাতৃ ভাই ভাতৃ, বংশ পৰিয়ালৰে পৰিপূৰ্ণ হৈ জীৱনত এক অপূৰ্ণ প্ৰেমৰ অব্যক্ত হেন্দোলনিত প্ৰাণ উদ্ভাৱল হ'ব লাগিছে ; সেই ঠায়েই আই জনমভূমি ।

যি ঠাইত জীৱনৰ আদিম পুৱাৰ পৰা মৰনৰ শেষ বাতিলৈকে উন্নতিৰ পথত অগ্ৰগতিৰে আগবাঢ়িবলৈ চেষ্টা চলিব লাগিছে ; যিঠাইৰ লোকে পৰম্পৰ পিতৃমাতৃ ভাই ককাই, বাইভনীৰ দৰে শ্ৰদ্ধা ভক্তি মৰম চেনেহ দয়া কৰুণা আৰু সহায় সহানুভূতিৰ যোগে জীৱন অতিবাহিত কৰিব লাগিছে ; যি ঠাইৰ অধিবাসীক দেখা পালে প্ৰাণত বিজুলী বেগে এক অভাৱনীয় প্ৰেম ওপজে ; যি ঠাইৰ ভাষা আৰু সুৰে পাষণৰো শিলৰে গঢ়া কঠিন হৃদয় গলাই তুলিব পাৰে ; যি ঠাইত সকলোৱেই সকলোৰে পৰা ভাতৃবৎ চেনেহ লাভ কৰিছে ; যিঠাইৰ কাৰণে ক'লাকলিজাৰ বঙাতেজ বাকিও বলিশাল বোলাবলৈ কুণ্ঠিত হ'ব নোৱাৰে ; সেই ঠায়েই মাতৃ জনমভূমি ।

যিদেশৰ মাটীত উৎপন্ন হোৱা ফলমূল শস্যাদিৰে জীৱন পাবণ কৰা হৈছে ; যিদেশৰ বায়ু পানী আহাৰ গ্ৰহণ কৰি জীৱনৰ কৰ্মক্ষেত্ৰত আগুৱা বুলৈ শক্তিলভ কৰিছে ; যিদেশৰ অপমান বাণী শুনিলে হৃদয় চিন্নবিচিন্ন হৈ পৰে ; যিদেশৰ গৌৰৱৰ বিজয় নিচান উৰা দেখিলে আনন্দত প্ৰাণ নাচি উঠে ; সেই দেশেই জনমভূমি । যিঠাইত সকলোৱেই ক্ষুদ্ৰ স্বাৰ্থ ত্যাগ কৰি একতাবদ্ধ হৈ বসতি কৰে ; যিঠাইৰ লোকে পৰম্পৰ ইজনে

সিজনৰ দুখত দুখী হৈ প্ৰাণ কান্দি উঠে ; যিঠাইত জীৱনৰ আশা সুখ শান্তি প্ৰেম, বাসনা তৃপ্তি, লাভ কৰিব পাৰে ; সেই ঠায়েই হৈছে স্বৰ্গতো অধিক জনমভূমি । যিঠাইত থাকিলে দুখ শোক তাপে জীৱনত তিতা লগাব নোৱাৰে ; যি ঠাইত জীৱনৰ শত ধুমুহা শত বহুপাতেও মানুহৰ অস্তিত্ব লোপ কৰিব নোৱাৰে ; যিঠাইৰ সুখ আনন্দ স্বৰ্গীয় সুখৰ লগতো তুলনা হ'ব নোৱাৰে ; সেই ঠায়েই হৈছে অতুলনীয় আই জনমভূমি । বিদেশৰ ভাইককাই বাইভনী সকলক দেখিলে আপোন পৰভাৱ সপোনেও সন্ধান দিব নোৱাৰা স্বদূৰ দেশলৈ আঁতৰিগৈ প্ৰাণত এক অনিৰ্কচনীয় মৰম চেনেহৰ ভাৱ ওপজে ; বিদেশত আকাশে বতাহে ধূলিয়ে মাটিয়েও পবিত্ৰ প্ৰেমৰ বঙাবগা অণুপৰমাণুৰে দশোদিশ সিচৰিত হৈ আছে ; সেই দেশেই “জননী জন্মভূমি স্বৰ্গাদপি গৰিয়সী” ।

আই জনমভূমি ! তোমাৰ কোলাত জন্ম লভিয়েই জীৱনত সুখশান্তি গাশ কৰি জিৱনি পাতিত বিশ্ৰাম কৰিব লাগিছো । তোমাৰ কোলাত জন্ম লভিয়েই মায়া মোহ হিংসা বৈৰতাপূৰ্ণ সংসাৰত নিচিন্ত মনে উন্নতিৰ পথত আগুৱাবলৈ শক্তিলাভ কৰিছো । তোমাৰ কোলাত থাকিয়েই পৃথিবীৰ সৌন্দৰ্য্যৰ ৰূপচৰিত বিমোহিত হৈ ব্যাকুল হ'ব লাগিছো । তোমাৰ সন্তান সন্ততি অৰ্থাৎ মোৰ দেশবাসী পিতৃমাতৃ বাই-ভনী, ককাই ভাই, বন্ধু বান্ধৱ সকলৰ মাজতেই জীৱনৰ স্তলীলাখেলা কৰি এক বথানিব নোৱাৰা আনন্দত আত্মহৰা হৈ ফুৰিছো ।

মাতৃ মোৰ ! তুমি তোমাৰ সন্তান সন্ততি সকলক সকলো বস্তুবেই দান কৰি দয়া চেনেহৰ কৰুণাকৰুণা বিতৰণ কৰিব লাগিছা । তুমি দান কৰিছা—সুশীতল জলবায়ু, সুমধুৰ ফলমূল, আৱশ্যকীয় আহাৰাদি । তুমি দান কৰিছা হিয়াত বলশক্তি, পৰাণত সুখ আনন্দৰ ভাৱবাশি । তুমি দান কৰিছা অপাৰ সংসাৰ সাগৰত সাতুৰি নাজুৰি ফুৰিবলৈ এক মহান শক্তি, মহান মনোবল । তোমাৰ কৰুণাতেই দশোদিশে উৰিফুৰিছে

অসংখ্য প্ৰেমৰ কণিকা ; যি কণিকা মানবৰ প্ৰতি শিবে তেজৰ লগত
মিহলিহৈ মৃত্যুকো পৰাজয় কৰি—জীৱনত জয়যাত্ৰাৰ ঘোষণা কৰিব
লাগিছে। সকলো দান কৰিছা—সকলো দিছা তোমাৰ চেনেহৰ সন্তান
সন্ততি সকলক। মোকো দিছা সেই একে দানেই। কিন্তু হে মাতৃ
জন্মভূমি ! আজি মহ তোমাৰ এই অৰুপট চেনেহৰ প্ৰতিদান দিব
নোৱাৰি আকুলি বিকুলি অগিয়া বলিয় হৈ কান্দব লাগিছো। শোক
কৰিছো, বেজাৰ কৰিছো। মনত পৰিছে—তোমাৰ স্নযোগ্য আৰু কৃতী
সন্তান মাতৃপূজাৰী সকললৈ। আজিও দুখাৰি চকুলো টুকিছো তেওঁলোকৰ
মহৎ স্বার্থত্যাগ, স্বদেশ প্ৰেম আৰু মাতৃপূজাৰ মহান আদৰ্শলৈ মনত
পৰি। আই ! তোমাৰ সেই আদৰৰ ধন বীৰবীৰাঙ্গনা সকলে তেওঁ-
লোকৰ কৰ্মময়জীৱনত সকলো কষ্ট সফল কৰি দেখে সেৱা জনাই গুচি
গ'ল। কিন্তু মাতৃ ! আজি সেই বীৰ আৰু কৃতী সন্তান সকলৰ আদৰ্শ
সাহ, মনোবল, শক্তি আৰু ভাৱবাশি তোমাৰ বাকী সকল সন্ধান সন্ততিৰ
হিয়াতো যোগান ধৰা। যাতে সেই পৰলোকগামী বীৰ বীৰাঙ্গনা
সকলৰ খোজত খোজ নিলাই আমিও তোমাক সেৱা ভক্তি জনাবলৈ
শক্তি পাব পাৰো। আৰু আশীৰ্ব্বাদ কৰা য'তে সেই বীৰ বীৰাঙ্গনাসকলৰ
তেজেৰে তেজীয়ান হৈ আমিও সৌ সুদূৰ ভবিষ্যতৰ অচিনাকি ভয়াবহ
কণ্টকপূৰ্ণ পথৰ কাঁইটবোৰ কাটিচিঙ্গি ধ্বংস কৰি তাৰ ঠাইত যাতে
কব পাৰোঁক দেৱদাক চন্দন আদি। আৰু তাৰ শীতল ঠাত যাতে
আমিও জুবনিলব পাৰো আৰু আনকো জুবনি লবলৈ সুবিধা দিব পাৰো।
এনে ধৰণৰ আশীৰ্ব্বাদ ভিক্ষা প্ৰদান কৰা।

জন্মভূমি !

আজিও কি জনা নাই জন্মভূমি আই মোৰ—

ভাল পাওঁ তোমাকে সচাই

আজিও কি বুজা নাই তোমাৰ চৰিকৈ প্ৰাণে

আবাধনা কৰিছে সদাই ॥

তথাপিও ভাল পোষা মোক তুমি কন্দুৱাই
 মই তেনে কান্দিয়ে থাকিম—
 কান্দি কান্দি চকুলোৰে ধুৱাই চৰণ ছুটি
 চেনেহৰ মুকুটি জাঁকিম ॥
 ছুবি বনত থকা নিয়ঁবৰ টোপা যেন
 চকুলোৰে সাজিম মুকুতা
 ভৰ্কাতিৰ অঞ্জলিৰে পূজিম জননী মোৰ
 তাতে পাবা চেনেহৰ বাৰতা ॥

নাই মোৰ একো নাই পূজিবলৈ শক্তি নাই
 দুখীয়া দৰিদ্ৰ মই সকলোৰে হীন—
 সেইবুলি মাতৃ মোক কৰিবানে ধিন ?
 দিয়া মোক দিয়া মাতৃ চেনেহ নিশ্চালী
 কাকুতি কৰিছো মই তোমাৰ সন্তান
 তোমাৰেই পাদোদক লৈ মই অবোধ সন্তানে
 জন্মে জন্মে হ'ওঁ পৰিত্ৰাণ ।
 তুমি মোৰ জন্মভূমি জননী প্ৰধান
 তোমাৰ জ্যোতিৰে কৰা ধৰা জ্যোতিয়ান্ ॥

পঞ্চম আবেগ

যাৰ অসীম যত্ন বৰ্ণনা আৰু সজ উপদেশৰ দ্বাৰা অজ্ঞান নিৰ্বোধ
 আৰু অন্ধ অৱস্থাৰ পৰা উদ্ধাৰ হ'ব পাৰিলো; যাৰ চেনেহ পৰশনত জ্ঞান
 বৃদ্ধি, ভাৱ-ভাষা অজ্ঞান কৰি সংসাৰ ক্ষেত্ৰত স্বৰগৰ অমিয়া মাধুৰী পান
 কৰিবলৈ শক্তি পাইছো; যাৰ কপট আৰু স্বার্থবিহীন আশীৰ্বাদে বিছা-
 জ্ঞান উপাৰ্জন কৰি হিয়া সবোবৰত ভক্তিপ্ৰেমে পৰিপূৰ্ণ হৈ পৃথিবীত
 আত্মহৰাই ফুৰিছো; যাৰ অশেষ কৃপা আৰু উপায় উপদেশ দানে সংসাৰ-
 ক্ষেত্ৰত শত ধুমুহা শত বজ্ৰপাতেও জীৱন তৰণী বক্ষ্যাহীন কৰিব পৰা
 নাই; যাৰ বখানিব নোৱাৰা অমূল্য দানৰ কথা মনত পৰিলে অবৰ্ণনীয়
 ভক্তি প্ৰেমত ব্যাকুল হৈ দুখাৰি আনন্দাশ্ৰু মুটুকি নোৱাৰো; সেয়ে পৰম
 আৰাধ্যত্বম্ পূজনীয় শিক্ষাগুৰু ।

যাক দর্শন লাভ কবিলে ভকতিৰ প্ৰবল ধুমুহাত মূৰ দোঁখাই আছে ;
 যাৰ কাষত স্ৰষ্টি হলে অশাস্তি প্ৰাণত সাস্তনাৰ পুৰ বাজি উঠে ; যাৰ
 মুৰতিগৈ মনত পৰিলেও অন্তৰাত্মাত আনন্দৰ প্ৰবল ঢৌয়ে প্ৰাণ অস্থিৰ
 কৰি তোলে ; যাৰ অমূল্য দান লাভকৰি পুৰনি পৃথিবীখনকো নতুন
 পৃথিবী যেন লাগে ; সেয়ে চিৰ পূজনীয় শিক্ষাগুরু । যাৰবাবে আজি মদাৰ
 ফুলকো পতুমফুল যেন দেখি, নিৰস মৰুভূমিকো ছুঙ্কসাগৰ যেন দেখি,
 বিকত আকৃতিৰ বস্ত্ৰ শিপানু দস্যুক দেখিও প্ৰিয়দৰ্শন যেন অহুভৱ কৰিব
 পাৰি, সেয়েই পিতৃব্য পূজনীয় শিক্ষাগুরু । যাৰ দ্বাৰা প্ৰকৃত জ্ঞানলাভ
 কৰি আকুলি বিকুলি কান্দি কান্দি জন্মলাভ কৰা ক্ষুদ্ৰজীৱনটোকো—
 আনন্দৰ অপাৰ সাগৰত উটাই দিব পাৰি, যাৰ মতং আদৰ্শই সংসাৰ
 লীলাখেলা অবসান নোহোৱালৈকে ভবিষ্যত জীৱন গঠনৰ সজুলি গোটাই
 দিব লাগিছে, সেয়েই হৈছে পিতৃতুল্য চিৰপূজনীয় শিক্ষাগুরু ।

গুৰুৰ ওহুৰে বিছা ছাত্ৰগণে পাই
 যদিহে ভক্তিৰ দ্বাৰা পূজা সৰ্ব্বদাই
 যেনেকৈ খস্তিৰ দ্বাৰা ধৰাতল খানি
 পোৱা যায় অনায়াসে স্নানীতল পানী ॥
 একেটি আখৰো যদি শিকাই গুৰুৱে
 তাথাপিতো ছাত্ৰগণ ঋণী গণ্য হোৱে
 কদাপিয়ে কোনো বস্তু নাপাই সংসাৰে
 যিটিবস্তু দিলে ঋণমুক্ত হ'ব পাবে ॥

হে গুৰুদেৱসকল ! আপোনাৰকলে প্ৰদান কৰা জ্ঞান বুদ্ধি আৰু
 শিক্ষাৰ দ্বাৰা অকল এই জন্মতেই উদ্ধাৰ হোৱাৰ বাবেও পৰজন্মতো
 জন্মে জন্মান্তৰে পাপৰ বা উদ্ধাৰ হবলৈ ক্ষমতা পাইছো । কাৰণ বিছা
 বুদ্ধি আৰু জ্ঞানৰ দ্বাৰাইহে সত্যগুৰু আত্মাবে মানব জাতিক, সমাজক,
 গুৰু সকলক, পিতৃমাতৃক আৰু পৰম মঙ্গলময় পৰম পিতাক ক্ষুদ্ৰ শক্তিৰেও

সেবা ভক্তি কৰিবলৈ শক্তি লাভ কৰিছো। শিক্ষাগুৰু সকল! কৈশোৰ কালৰ পৰাই আপোনাসকলৰ ওচৰত শিক্ষালাভ কৰা কালচোৱাত জানিবা নাজানি অনেক অপৰাধ লগাব পৰে। কোনো ক্ষেত্ৰত আপোনাসকলক সন্তোষ দিয়াৰ পৰিবৰ্ত্তে অসন্তোষ দিব পাৰে, আপোনাসকলৰ সং উপদেশক অগ্রাহ্য কৰি অবাধ্যও হব পাৰা। আজি সেইবাবেই জানি বা নাজানি কোনো দোষ কৰিব পাৰে বৃগু ভাবিয়েই প্ৰাণ কান্দি উঠিছে বেজাৰত হৃদয় বিদীৰ্ণ হৈ গৈছে। শোৰত অধৰ হৈ ভগ্ন ৰুদ্ধ পৰাণে “গুৰুদেৱ ক্ষমা কৰক” বুলি সংসাৰ ক্ষেত্ৰত জগিয়া বৰ্ণনা হৈ চিঞৰি ফুৰিছে। আপোনাসকলে নিৰ্বোধ ছাত্ৰৰ প্ৰতি নিজগুণে প্ৰসন্ন হৈ জানি বা নাজানি কৰা সকলো দোষ মৰম নকৰিলে ভগবানেও যে ক্ষমা নকৰে, ই ধুকপ। সেই উদ্দেশ্যেই আজি ভক্তিপ্ৰমে ব্যাকুলিত হৈ চুধাৰি চকুলো টুকি আপোনাসকলৰ ওচৰলৈ ভয় ভয়ে, এখুজি হৃথুজিকৈ কাষ চাপিছো। আৰু এই ভক্তি ভৰা চকুলোৰ টোপালবোৰবেই একোটাৰি মুকুতাৰাণা গাঁথি অহুৰবেই অন্তৰতে আপোনাসকলক পিন্ধাই দিছে। পূজাৰবাবে মোৰ একো নাই; নাই পূজা মণ্ড নাই স্তম্ভকি কুশুম নাই পুস্কা উপাচাৰ—, ধূপ ধূনা ঘিউবাস্ত একো নাই। আচে মাথো ভক্তি ভৰা অন্তৰত অব্যক্ত ভাৱৰ এটি ভক্তি ভৰ নমস্কাৰ—এটি সেৱা -। তাৰেই মই পূজিব লাগিছো!



ষষ্ঠ আবেগ

“দেশে দেশে কলত্ৰাণি দেশে দেশে স্ববাক্ৰবাঃ ।

ত্বং ন পশ্যামি যত্র ভ্রাতা মহোদৰাঃ” ॥

দাদা মোৰ ! অতিকৈ যে দীন নিঃশী ভাংত্ৰয়ে
গাঁথিছে এধাৰি কবিত ম লা
পিন্ধাওঁ বুলি ভক্তৰে সাদৰে
আপোনা সবৰ দৰ্শন বেলা ॥
কি হ'ব যে মই একেবাৰে হীন
নিচেই অযোগ্য ভাৰ হ'লো
ভয় হয় দাদা ! কি জানিবা মোৰ
অযোগ্য মালাৰে খংহে তোলো ॥

মালি যে নহওঁ কেনেকৈ গাঁথিম
কবিতা ফুলৰ ধুনীয়া মালা
কবিয়ে নহওঁ কবিতা গোটাট
চন্দডে'লেৰে গাঁথিম মালা ॥

তথাপিতো আজি কবিতা ফুলেৰে
কুকুপ কুপৰ মালাকৈ লই
পিন্ধালো আপোনা সবৰ ডিঙিত
শিবত তথোৰো চৰণ থই ॥

হ'ব পাৰে মোৰ কবিতা মালাৰ
কুপৰ জ্যোতি যে অতিকৈ ক্ষীণ
তথাপিতো দাদা ! নিশিনাই ল'ব
মই যে নিচেই দুখীয়া দীন ॥

নাৰ্জনো অৰ্ছনা নাজানো বন্দনা
সমূলি নাজ নে' সেয়াৰ নাম
হিয়াৰ হেঁপাহ গুচোৱা ভক্তিৰে
উজৰ্গা কৰিলো 'মানুহৰ পৰিণাম' ॥

লিখকৰ এখনি পুথি ।

সপ্তম আবেগ

জগত্তত মানুহৰ নাথাকে চেনেহ যদি
কিয়তেনে উৰি ফুৰে মৰমৰ বেণু,
পৰাণত পেমৰেই আকুল নহয় যদি
কিয়তেনে বাজি উঠে গোকুলৰ বেণু ?
আকাশে বতাহে আজি ভাঁহিছে চেনেহ কণা
ধূলিতো প্ৰেমৰ বেণু ফুৰিছে বাগৰি
সেয়েহে বিশ্বৰ মাজে মানবৰ প্ৰতি শিৰে
চেনেহৰ সোঁতবয় নিজৰি নিজৰ ॥
প্ৰেমৰ চলতে আজি শোক দুখ তাপ তেজি
লভিছো স্বৰ্গীয় সুখ এই মৰতত ।
মানুহৰ দুখ দেখি এটুপি চকুলো সবে
কঠিন শিলৰে গঢ়া হৃদি মণ্ডিবত ॥
মৰতত যিদিনাই প্ৰেমভাৱ লোপ পাব
নিদিনাই স্বৰ্গ সুখে মাগিব বিদায়
জগতৰ অধিবাসী আকুলি-বিকুলি কান্দি
থাকিব দুখেৰে বহি ইনাই বিনাই ॥
প্ৰেমৰ চলতে আজি শোক দুখ তাপ তেজি
লভিছে স্বৰ্গীয় সুখ এই মৰতত
মানুহৰ দুখ দেখি এটুপি চকুলো সবে
গঠিন শিলৰে গঢ়া হৃদি মণ্ডিবত ॥

—সমাপ্ত—

Library books will give you joy for long
... hands

শুধৰণি

পৃষ্ঠা	শাৰী	ভুল	শুদ্ধ
৯	১৭	চেৰেচেৰে	ছেৰেছেৰে
১১	১০	নগক	ফগক
১২	১৮	কৰিবলৈ	কৰিলৈ

কলিকতা আৰু অসমৰ উচ্চ শিক্ষিত লোকৰ দ্বাৰা প্ৰশংসিত
শ্ৰীমহদানন্দ দেৱ গোস্বামীৰ দ্বাৰা লিখিত পুথি—

মুক্তি সংগ্ৰামত কনকলতা	॥০
মুক্তি যুঁজৰ প্ৰতিধ্বনি	॥০
মানুহৰ পৰিণাম	১০
তপত তেজৰ বঙালী সোঁত	১৬০
শ্ৰীগান্ধী গীতা	১৬১
নিৰব চকুলো	॥০
আকুল পথিক	॥০
আবেগৰ স্তব	॥০

প্ৰকাশক :- অসম সত্যানন্দ আশ্ৰম।

—পোৱাৰ ঠাই—

অসম সত্যানন্দ আশ্ৰম, পো: এলেঙিসত্ৰ, গহপুৰ, দৰং। ইয়াৰ বাজেও
সকলো প্ৰকাৰৰ পুথি আমাৰ আশ্ৰমত পাব। স্কুলীয়া ছাত্ৰ ছাত্ৰী আৰু
পুথি ভৰালৰ কাৰণে বিশেষ সুবিধা দিবত পুথি যোগোৱা হয়।

কলিকতা (১)—১৫বি, ৰায় বাগান ষ্ট্ৰীট, ইন্সুৰাৰায়াণ প্ৰিণ্টিং
ওৱাৰ্কচত শ্ৰীমণী ৫১ নং দ্বাৰা ছাপা কৰা হ'ল।